

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN LİSANSÜSTÜ EĞİTİME YÖNELİK FARKINDALIKLARININ LİSANSÜSTÜ EĞİTİME YÖNELİK NİYETLERİNE ETKİSİ

Gamze SAATÇİ¹, Ayla ÜNSAL¹

¹Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kırşehir, Türkiye

 0000-0002-3612-2961 0000-0003-3319-1600

ÖZ

Lisansüstü eğitim, bireylerin kariyer hedeflerini gerçekleştirdiği, bilimsel araştırma deneyimi kazandığı ve araştırmacı ve bilim insanı yetiştirmeyi amaçlayan bir öğretim sürecidir. Bu çalışmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin lisansüstü eğitime yönelik farkındalıklarının lisansüstü eğitime yönelik niyetlerini nasıl etkilediğini incelemektir. Araştırma, bir devlet üniversitesinde okuyan 126 son sınıf hemşirelik öğrencisinden oluşan bir örneklem üzerinde Kasım 2022 tarihinde yapılmıştır. Veri toplama araçları olarak Tanıtıcı Bilgi Formu, Lisansüstü Eğitim Farkındalığı Ölçeği ve Lisansüstü Eğitim Niyeti Ölçeği kullanılmıştır. Analizler SPSS 25.0 istatistiksel paket programı kullanılarak yapılmıştır. Lisansüstü eğitime yönelik niyet ve farkındalık arasında orta düzey bir ilişki bulunmaktadır ($r=0.661$, $p<0.001$). Lisansüstü eğitime ilişkin farkındalık niyetin %47'sini açıklamaktadır. Lisansüstü eğitime ilişkin niyet ve farkındalığı etkileyen diğer faktörler de hemşirelik mesleğini sevme ve mesleği isteyerek seçmektir ($p<0.001$). Lisansüstü eğitime yönelik niyet ve farkındalık arasında orta düzey bir ilişki bulunmaktadır. Lisansüstü eğitime ilişkin farkındalık, niyetin neredeyse yarısını açıklamaktadır. Lisansüstü eğitim niyetini etkileyen en önemli faktörlerin kişisel motivasyon olduğu, GNO ve yabancı dil becerisi gibi ölçülebilir faktörlere kıyasla daha belirleyici olduğu bulunmuştur. Bu nedenle, öğrencilerin kariyer hedeflerini anlamak ve desteklemek, bilinçli ve motive kararlar almalarına yardımcı olmak için eğitim kurumları ve danışmanlar tarafından öncelikli olmalıdır.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, Lisansüstü eğitim, Farkındalık, Niyet

THE EFFECT OF NURSING STUDENTS' AWARENESS TOWARDS POSTGRADUATE EDUCATION ON THEIR INTENTION TOWARDS POSTGRADUATE EDUCATION

ABSTRACT

Postgraduate education is an educational process in which individuals realise their career goals, gain scientific research experience and aim to train researchers and scientists. The aim of this study was to examine how nursing students' awareness of postgraduate education affects their intentions towards postgraduate education. The study was conducted on a sample of 126 final year nursing students studying at a state university. Descriptive Information Form, Graduate Education Awareness Scale and Graduate Education Intention Scale were used as data collection tools. Analyses were performed using SPSS 25.0 statistical package programme. There is a moderate relationship between intention and awareness towards graduate education ($r=0.661$, $p<0.001$). Awareness of postgraduate education explains 47% of the intention. Other factors affecting the intention and awareness regarding postgraduate education are liking the nursing profession and choosing the profession willingly ($p<0.001$). There is a moderate relationship between intention and awareness towards postgraduate education. Awareness of graduate education explains almost half of the intention. Personal motivation was found to be the most important factor affecting the intention to pursue postgraduate education, compared to measurable factors such as GPA and foreign language skills. Therefore, understanding and supporting students' career goals should be a priority for educational institutions and counsellors to help them make informed and motivated decisions.

Keywords: Nursing students, Postgraduate education, Awareness, Intention

GİRİŞ

Lisansüstü eğitim, bireylerin kariyer hedeflerini belirleyip bu doğrultuda yol almasını sağlayan ve bilimsel araştırma deneyimi kazanmalarına imkân tanıyan bir öğretim sürecidir. Diğer bir ifadeyle, lisansüstü eğitim bireylerin belirli bir alandaki akademik becerilerini arttırmasını, bilimsel araştırma ortamına katılımını ve kariyer ilerlemesini kolaylaştırır (1, 2). Bu eğitim türünün hedefi, bir ülkenin gereksinim duyduğu uygulamayla bilgiyi bir araya getirebilecek araştırmacı ve bilim insanlarını yetiştirmektir (3, 4). Eğitim seviyesinin artması, bilginin pratiğe dönüştürülmesi, eleştirel düşünme yeteneğinin güçlendirilmesi, daha iyi karar verme becerileri kazandırılması, araştırma kanıtlarının kullanımı ve iş tatmininin artması gibi doğrudan ve dolaylı faydalar sağlar. Dahası, lisansüstü eğitim, klinik rehberlerin ve protokollerin kullanımıyla, kanıt oluşturma anlamında da büyük değer taşır (5, 6). Türkiye’de toplam yüksek lisans eğitimi gören öğrenci sayısı 358.271 iken doktora eğitimi gören öğrenci sayısı 109.540’tır. Bu bağlamda 2022 verilerine göre toplam lisansüstü öğrenci sayısı 467.811 olup, lisansüstü öğrenci sayısı tüm yükseköğretim öğrencilerinin yaklaşık %17.7’sini oluşturmaktadır (7). Hemşirelik Lisans Eğitimi Çalıştayı (2017)’nin verilerine göre, Türkiye’de 2000 yılından bu yana, hemşirelik alanındaki lisansüstü eğitim programlarına devam eden yüksek lisans ve doktora öğrenci sayısı 5,3 kat artış göstermiştir (8). Ayrıca bu oranın giderek artacağı öngörülmektedir. Lisansüstü eğitimin bir önceki basamağı olan lisans öğrencilerinin, lisansüstü eğitimi isteyip istememesi bu konudaki bilgi ve birikimleri ile alakalıdır. Ülkemizde, hemşirelikte ilk yüksek lisans (1968) ve doktora (1972) programları Hacettepe Üniversitesi’nde

başlamıştır (9, 10). Lisansüstü program sayısındaki artış, 2001-2008 yılları arasında yüksek lisans ve doktora programlarına olan ilginin yükselmesini ve bu programlara kayıt yaptıran ve mezun olan öğrenci sayısının sürekli artış göstermesini sağlamıştır (3).

Üniversitede geçirilen eğitim yılları, öğrencilerin mesleki veya akademik kariyerleri hakkında olası bilinç ve niyetleri keşfetme zamanıdır (11). Lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime yönelme niyetlerini belirlemek için, öncelikle bu konuda bilinçlerini yükseltmek gereklidir. Lisansüstü eğitim konusunda bilinç, lisansüstü programların bilincinde olmayı, giriş koşullarını ve mali yükünü anlamayı ve lisansüstü eğitimin mesleki uzmanlık açısından önemini içermektedir (12, 13). Bandura’nın Sosyal Öğrenme Kuramı’na göre, kariyer seçimi ve gelişimi için kişisel farkındalık önemli bir gerekliliktir (14). Bir kişinin kendi ilgi alanlarının, seçimlerinin ve becerilerinin bilincinde olması, seçilen kariyerle ilgili bilgiye erişimi, gerçekçi ve uygun hedeflerin belirlenmesini, hedefle ilgili planlar yapmayı ve zorluklarla başa çıkma stratejilerini geliştirmeyi etkiler (15). Dolayısıyla, bir öğrencinin lisansüstü eğitim seçenekleri, faydaları ve öncelikleri konusundaki bilinci, lisansüstü hedeflerini belirleme süreçlerinin bir göstergesi olabilir. Öğrencilerin lisansüstü eğitime yönelik niyetleri, gördükleri lisans eğitimi boyunca değişime uğrayabilir (13). Bu değişimi olumlu yöne çevirmek için üniversitelerin, akademisyenlerin ve alanda çalışan diğer uzmanların farkındalık oluşturmaları son derece önemlidir (16). Lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime yönelik bilinç ve niyetlerini etkileyen faktörler arasında, mezuniyet sonrası iş olanakları, kariyerle ilgili kişisel girişimler ve iş yaşamı koşullarını düzenleme isteği

yer almaktadır (2). Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, lisansüstü eğitime ilişkin farkındalık düzeyinin, lisansüstü eğitime yönelme niyetine ne ölçüde etki ettiğini anlamak büyük önem taşır.

Bu araştırmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin lisansüstü eğitime yönelik farkındalıklarının lisansüstü eğitime yönelik niyetlerini etkileme düzeyini incelemektir.

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi: Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı nitelikte yapılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini, bir devlet üniversitesinin son sınıfında öğrenim gören 151 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Evreni bilinen örnekleme formülüne göre, %95 güven aralığıyla en az 109 öğrenciyle iletişim kurulması gerektiği belirlenmiştir (17). Ancak, araştırmaya katılmayı kabul eden toplam 126 öğrenci örnekleme dahil edilmiştir. Ek olarak, G-power 3.1 programıyla yürütülen post hoc güç analizi, verilerin 0.95 güç ve 0.01 anlamlılık düzeyinde 124 kişilik bir örnekleme dayanarak yeterli olduğunu göstermiştir. Regresyon analizi sonuçları, örneklemin büyüklüğünün bu çalışma için yeterli olduğunu teyit etmektedir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları; Tanıtıcı Bilgi Formu, Lisansüstü Eğitim Farkındalığı Ölçeği (LEFO) ve Lisansüstü Eğitim Niyeti Ölçeği' dir (LENO).

Tanıtıcı Bilgi Formu

Literatür doğrultusunda hazırlanan yedi sorudan (yaş, cinsiyet, genel not ortalaması, mezun olduğu lise, hemşirelik mesleğini sevmeye durumu, lisansüstü eğitim almayı

isteme durumu, İngilizce seviyesi) oluşmaktadır (1, 13, 16).

Lisansüstü Eğitim Farkındalığı Ölçeği (LEFO)

Lisansüstü Eğitim Farkındalık Ölçeği (LEFO) 2020 yılında İltar tarafından geliştirilen bir ölçek olup, lisans düzeyindeki öğrencilerin lisansüstü programlar ve dereceler hakkındaki bilgi seviyelerini, bu tür bir eğitimin kariyerlerine sağlayacağı faydalar konusunda ne kadar bilinçli olduklarını ve lisansüstü eğitimin genel katkılarını ölçme amacı taşır. Cronbach alfa katsayısı .88 olan bu ölçek, beşli Likert tarzında düzenlenmiştir ve "1= Hiç katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen katılıyorum, 4= Katılıyorum ve 5= Tamamen katılıyorum" şeklinde puanlandırılır. Toplam altı maddeden oluşan bu ölçekte elde edilebilecek puan aralığı 6-30'dur. Yüksek toplam puan, öğrencinin lisansüstü eğitim programları ve bu programların sunduğu imkanlara dair farkındalığının yüksek olduğunu gösterir. Ölçekte, ters puanlama gerektiren bir madde bulunmamaktadır (12). Bu çalışmada, ölçeğin Cronbach Alpha değeri .79 olarak hesaplanmıştır.

Lisansüstü Eğitim Niyeti Ölçeği (LENO)

İltar tarafından 2020 yılında geliştirilen LENO, halen lisans düzeyinde eğitimlerine devam eden öğrencilerin lisansüstü eğitim programlarına katılma eğilimlerini değerlendirmek için oluşturulmuştur. Cronbach alfa katsayısı .81 olan bu ölçüm aracı, beşli bir Likert ölçeği üzerinden düzenlenmiştir ve "1= Hiç katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen katılıyorum, 4= Katılıyorum ve 5= Tamamen katılıyorum" şeklinde puanlanır. Bu ölçekte, toplam altı madde bulunur ve elde edilebilecek toplam puan 6-30 arasında

değişir. Ölçekte elde edilen yüksek toplam puanlar, öğrencinin lisansüstü eğitim programlarına katılma niyetinin yüksek olduğunu gösterir. Ölçekte ters puanlama yapılması gereken bir madde bulunmamaktadır (12). Bu çalışmada, ölçeğin Cronbach Alpha değeri .87 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Veri toplama sürecinde Helsinki Deklarasyonu'ndaki ilkelere uyulmuştur. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere, araştırmanın hedefi ve konusu hakkında ayrıntılı bilgi sunulmuş ve öğrencilerin sözlü ve yazılı onamları alınmıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından Kasım 2022 tarihinde yüz yüze toplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen veriler, SPSS for Windows (Version 25.0, Statistical Package for Social Sciences) programı ile değerlendirilmiştir. Araştırmada tanımlayıcı verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlik katsayıları için cronbach alfa katsayısına bakılmıştır. Verilerin dağılımı “Kolmogorov Smirnov Testi” ile değerlendirilmiş ve normal dağılıma uygun olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin lisansüstü eğitime yönelik farkındalık ve niyetleri arasındaki ilişkiyi ölçmek için Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Lisansüstü eğitime yönelik farkındalık puanının lisansüstü eğitime yönelik niyet puanı üzerindeki etkisi basit doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Tanıtıcı veriler ile ölçek toplam puanlarının değerlendirilmesinde, bağımsız gruplarda t testi ve tek yönlü varyans analizi

kullanılmıştır. Tüm analizlerde anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin %76.2'si kadın, %56.3'ü Anadolu lisesi mezunu, %63.5'i hemşirelik mesleğini seviyor, %45.2'si lisansüstü eğitim alma konusunda kararsız iken %42.1'i lisansüstü eğitim almak istiyor ve %55.6'sının İngilizce seviyesi orta düzeydir (Tablo 1).

Tablo 1. Tanıtıcı Özellikler

Yaş (22.54±1.17) min=21, max=28		Genel Not Ortalaması (3.18±0.30) min=2.50, max=3.81	
		Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	96	76.2
	Erkek	30	23.8
Mezun Olduğu Lise	Sağlık Meslek Lisesi	40	31.7
	Fen Lisesi	7	5.6
	Anadolu Lisesi	71	56.3
	Diğer Liseler	8	6.3
Hemşirelik Mesleğini Sevme Durumu	Seviyor	80	63.5
	Kısmen seviyor	40	31.7
	Sevmiyor	6	4.8
Lisansüstü Eğitim Almak İsteme Durumu	İstiyor	53	42.1
	Kararsız	57	45.2
	İstemiyor	16	12.7
İngilizce Seviyesi	Çok kötü	6	4.8
	Kötü	39	31.0
	Orta	70	55.6
	İyi	11	8.7

Farkındalık ve niyet ölçekleri üzerinden elde edilen puanların ortalamaları sırasıyla 22.30 + 3.97 ve 21.96 + 4.76 olarak tespit edilmiştir. Bu puanlar, ölçeklerin genel aralığı içinde değerlendirildiğinde, katılımcıların farkındalık ve niyet konusunda ortalama üstü puanlar aldıklarını göstermektedir. Farkındalık ölçeği toplam puanları ile niyet ölçeği toplam puanları arasında orta düzey, pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon bulunmuştur ($r=0.661$, $p<0.01$) (Tablo 2).

Tablo 2. Lisansüstü Eğitime Yönelik Farkındalık ve Lisansüstü Eğitime Yönelik Niyet Arasındaki İlişki

	Lisansüstü Eğitim Niyeti Ölçeği	Lisansüstü Eğitim Farkındalığı Ölçeği
Lisansüstü Eğitim Niyeti Ölçeği	1	0.661
Lisansüstü Eğitim Farkındalığı Ölçeği	0.661	1

p<0.001

Katılımcıların lisansüstü eğitime yönelik farkındalıklarının lisansüstü eğitime yönelik niyetlerini yordaması basit

doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Lisansüstü eğitime yönelik farkındalık istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde lisansüstü eğitime yönelik niyeti yordamaktadır (F= 111.727, p<0.001). Katılımcıların lisansüstü eğitime yönelik farkındalıkları, lisansüstü eğitime yönelik niyetlerindeki varyansın %47,4'ünü açıklamaktadır (R Square = 0.474). Lisansüstü eğitime yönelik farkındalık toplam puanındaki bir birimlik artış lisansüstü eğitime yönelik niyette 0.803 birimlik (%95 CI, 0.652 to 0.953) artışa neden olmaktadır (Tablo 3).

Tablo 3. Lisansüstü Eğitime Yönelik Farkındalığın Lisansüstü Eğitime Yönelik Niyet Üzerindeki Etkisi

Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Edilmiş Katsayılar Beta (β)	t	P	% 95 Güven Aralığı
	B	Standart Hata				
	Sabit	4.161				
Lisansüstü eğitime yönelik farkındalık	0.803	0.076	0.688	10.570	<001	0.652 to 0.953
Bağımlı değişken: Lisansüstü eğitime yönelik niyet						
Durbin-Watson= 1.515		F= 111.727, p<0.001	R=0.688	R ² = 0.474	Adjusted R ² = 0.470	

Hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine göre niyet ve farkındalıkları incelendiğinde; lisansüstü eğitimi almak isteyen hemşirelerin lisansüstü eğitime yönelik farkındalığı hem de niyeti etkilemektedir.

Fakat mesleği sevme durumu yalnızca niyeti etkilemektedir. Bu doğrultuda İngilizce seviyesi, GNO, mezun olunan lise ve cinsiyetin farkındalık ve niyeti etkilemediği saptanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4. Katılımcıların Tanıtıcı Özelliklerine Göre Niyet ve Farkındalıklarının İncelenmesi

		LEFO	LENO
Cinsiyet	Kadın	22,69 ± 3,42	22,5 ± 4,18
	Erkek	21,7 ± 4,58 t=1.26 p=0.308	20,87 ± 5,14 t=1.76 p=0.08
Mezun Olduğu Lise	Sağlık Meslek Lisesi	22,68 ± 3,35	22,15 ± 4,81
	Fen Lisesi	19,14 ± 7,56	18,86 ± 7,45
	Anadolu Lisesi	22,75 ± 3,19	22,61 ± 3,8
	Diğer Liseler	21,63 ± 4,75 W=0.599 p=0.625	20,38 ± 4,24 F=1.984 p=0.120
Hemşirelik Mesleğini Sevme Durumu	Seviyor	22,91 ± 3,45	22,7 ± 4,1
	Kısmen seviyor	22,33 ± 3,17	22,1 ± 3,93
	Sevmiyor	17,17 ± 6,74 W=2.309 p=0.139	14,33 ± 5,82 F=11.46 p<0.001
Lisansüstü Eğitim Almak İsteme Durumu	İstiyor	24,11 ± 3,01	25,3 ± 2,76
	Kararsız	22,11 ± 2,79	21 ± 2,85
	İstemiyor	18,19 ± 5,09 F=21.05 p<0.001	15,5 ± 4,66 W=51.79 p<0.001
İngilizce Seviyesi	Çok kötü	18,33 ± 7,26	17,5 ± 7,84
	Kötü	22,56 ± 3,27	22,44 ± 4,23
	Orta	23 ± 3,23	22,46 ± 3,92
	İyi	20,82 ± 4,47 W=1.48 p=0.25	21,27 ± 5,41 W=0.86 p=0.48
Genel Not Ortalaması	BB (3.00)	21,31 ± 3,21	21,11 ± 4,16
	BA (3.50)	23,06 ± 3,81	22,54 ± 4,62
	AA (4.00)	22,48 ± 3,99	22,43 ± 4,38
		F=2.65 p=0.074	F=1.27 p=0.28

t=Bağımsız gruplarda t testi, F=Tek yönlü varyans analizi, W=Welch testi, p=Anlamlılık değeri

TARTIŞMA

Lisansüstü eğitime yönelik niyeti ve farkındalığı etkileyen pek çok etmen vardır. Bu faktörlerden bazıları farkındalığı, bazıları niyeti etkileyebildiği gibi her ikisini birden etkileyen faktörler de bulunmaktadır. Yapılan çalışmada lisansüstü eğitime yönelik niyet ve farkındalık arasındaki ilişki azımsanmayacak kadar iyi düzeydedir. Lisansüstü eğitime yönelik farkındalığın

niyeti yordama yüzdesi de ele alındığında bu iki kavram arasındaki ilişkinin iyi düzeyde olduğunu kabul edebiliriz. İlt'er'in 2021 yılında eğitim fakültesi son sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmada; lisansüstü eğitime yönelik farkındalığın lisansüstü eğitime yönelik niyet üzerindeki açıkladığı varyansın %24 olduğu tespit edilmiştir (12). Jepsen ve Varhegyi'nin 2011 yılında yaptığı çalışmada ise lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitime yönelik farkındalık ve

niyetleri arasında zayıf bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir ($r=0.22$) (13). Yapılan çalışmalar arasındaki farklılıkların öğrenci gruplarındaki bölüm farklılığından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Hemşirelik öğrencilerinde lisansüstü eğitime yönelik farkındalıklarının niyetlerine olan etkisi oldukça yüksektir.

Lisansüstü eğitime yönelik niyet ve farkındalığı etkileyen faktörleri değerlendirirken, GNO ve yabancı dil düzeyi gibi ölçülebilir faktörler niyet ve farkındalığı etkilemezken; mesleği sevmek, isteyerek seçmek gibi kişisel ve daha soyut kavramların lisansüstü eğitime yönelik niyet ve farkındalığı istatistiksel olarak anlamlı etkilediği görülmektedir. İter'in yaptığı çalışmada akademik başarı ile lisansüstü eğitime yönelik hem farkındalık hem de niyetin arasında zayıf korelasyon olduğu bulunmuştur (12). Satır ve Murat'ın yaptığı çalışmada hemşirelik öğrencilerinin lisansüstü eğitim alma istekleri lisansüstü eğitime yönelik tutumu istatistiksel olarak anlamlı biçimde etkilemektedir ve aralarında yüksek korelasyon vardır (18). Bu durum, lisansüstü eğitime yönelik kararların daha çok kişisel motivasyon ve ilgi alanlarına dayandığını ve bu faktörlerin eğitim tercihlerinde önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Aynı zamanda ölçülebilir faktörlerin sonradan geliştirilebilirken, kişisel tutum ve tercihlerin daha kalıcı ve değişmesi zor faktörler olması lisansüstü eğitime yönelik niyet ve farkındalığı etkilemektedir.

Lisansüstü eğitim için Yükseköğretim kurumları tarafından belirlenen kriterler vardır. Yükseköğretim kurumları, yüksek lisans programlarına öğrenci kabul ederken sadece Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı (ALES) puanını dikkate alabilir veya bu puana ek olarak

lisans genel not ortalaması, yazılı bilimsel değerlendirme ve/veya mülakat sonuçlarını da değerlendirme sürecine dâhil edebilir (7). Bu kriterlere ilave olarak bazı üniversiteler senato kararı ile yabancı dil puanını da zorunlu kılabilir (19). Öğrencilere lisansüstü eğitime kabul için öngörülen koşullardan en çok hangilerinin zorlayacağını düşündükleri sorulduğunda sırasıyla; yabancı dil puanı, yazılı/sözlü mülakat, ALES, lisans not ortalaması cevabını vermişlerdir (Şekil 1). Bülbül'ün 2003 yılında öğretim elemanları ile yaptığı çalışmada; üniversitelerin yabancı dil puanını ön koşul şartı olarak koymalarının öğrenciler açısından fırsat eşitsizliği olduğu belirtilmiştir. Bu durumun da öğrencileri lisansüstü eğitimden uzaklaştırdığı belirtilmiştir (19). Hemşirelikte lisansüstü eğitimde ön koşul olarak kabul edilen yabancı dil İngilizce'dir. Evrensel dil olan İngilizce'yi öğrenmenin öğrencilerin yararına olduğu düşünülmektedir. Karaman ve Bakırcı'nın 2010 yılında yaptığı çalışmada, Türkçe kaynakların sınırlı oluşunun, yabancı dil bilgisini bir gereklilik haline getirdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, öğrencilerin yetersiz yabancı dil bilgisinin, tez çalışmalarının verimliliğini olumsuz etkilediği belirtilmiştir. Bu bağlamda, lisansüstü eğitim almayı planlayan öğrencilerin yabancı dil yeteneklerinin, eğitime başlamadan önce yeterli seviyede olması gerektiği vurgulanmaktadır ve bu durum için gerekli tedbirlerin alınması önerilmektedir. (20). Dil öğrenmenin basit ve kısa bir süreç olmadığı bilinmektedir (21). Yabancı dil öğrenme süreci; bireylerde anksiyete ve korkuya sebep olabilmektedir. Bu sebeple öğrenciler yabancı dil öğrenme sürecine önyargılı olabilmekte ve bu süreci stres kaynağına dönüştürebilmektedir.

SONUÇ

Sonuç olarak, bu çalışma lisansüstü eğitim niyeti ve farkındalığı üzerine çeşitli faktörlerin etkilerini incelemiştir. Araştırmanın bulguları, lisansüstü eğitime yönelik farkındalık ile niyet arasında anlamlı ve güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Özellikle, lisansüstü eğitim niyeti üzerinde kişisel motivasyon ve mesleği seçme gibi içsel faktörlerin, GNO ve yabancı dil becerisi gibi dışsal, ölçülebilir faktörlere göre daha belirleyici olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, adayların lisansüstü eğitime yönelik kararlarında kişisel tutum ve ilgilerinin öne çıktığını ve bu kararların büyük ölçüde kişisel değerler ve motivasyonlar tarafından şekillendirildiğini vurgulamaktadır.

Araştırmanın gösterdiği üzere, lisansüstü eğitim niyetini anlamak ve desteklemek için, öğrencilerin kişisel hedefleri ve motivasyonları üzerine odaklanmak önemlidir. Eğitim kurumları ve danışmanlar, öğrencilerin kariyer hedeflerini ve ilgi alanlarını keşfetmelerine yardımcı olarak, daha bilinçli ve motive kararlar vermelerine destek olabilir.

Bu çalışmanın sınırlılıkları göz önüne alındığında, farklı kültürel ve eğitimsel arka planlara sahip öğrenciler üzerinde benzer çalışmalar yapılması, elde edilen sonuçların genelleştirilebilirliğini artırabilir. Gelecekte yapılacak araştırmalar, lisansüstü eğitim niyetini ve farkındalığını etkileyen diğer potansiyel faktörleri keşfetmeye yönelik olabilir.

Lisansüstü eğitim farkındalığını artırmaya yönelik seminer vs. etkinlikler düzenlenerek lisansüstü eğitim yapan hemşire sayısı artırılabilir.

Sonuçların Uygulamada Kullanımı

Araştırma sonuçları, üniversitelerin, akademisyenlerin ve sağlık sektörü

uzmanlarının, hemşirelik öğrencilerinin lisansüstü eğitim hakkındaki farkındalıklarını ve niyetlerini artırmada önemli roller üstlenmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Öğrencilerin, lisans eğitimleri boyunca lisansüstü eğitim seçenekleri, avantajları ve öncelikleri konusunda bilgilendirilmeleri, lisansüstü eğitime olan niyetlerini olumlu yönde etkileyebilecektir. Bu, hemşirelik mesleğinin lisansüstü eğitime olan ihtiyacını ve katılımın önemini öne çıkarırken, hemşirelerin uzmanlık ve araştırma becerilerini geliştirmelerine, dolayısıyla kariyerlerinde ilerlemelerine yardımcı olabilir.

Bu bağlamda, üniversiteler ve ilgili kurumlar, öğrencilere yönelik çeşitli girişimler planlamalıdır. Bu girişimler arasında öğrencilere klinik uzmanlık, araştırma seçenekleri ve yurtdışında eğitim olanakları hakkında bilgi sunacak atölye çalışmaları, seminerler ve mentörlük programları yer alabilir. Ayrıca, kariyer fuarları ve ağ oluşturma etkinlikleri, öğrencilerin lisansüstü eğitim programları ve kariyer yolları hakkında daha fazla bilgi edinmelerine ve bu alanda motivasyonlarını artırmalarına olanak tanır.

Sonuç olarak, lisansüstü eğitim konusunda artırılmış bir farkındalık ve güçlendirilmiş niyet, hemşirelik öğrencilerinin mezuniyet sonrası kariyer seçimlerini, kişisel girişimlerini ve çalışma yaşamlarını olumlu yönde etkileyebilir. Bu tür girişimler, hemşirelik alanında bilimsel araştırma ve uzmanlık gelişimine katkıda bulunarak mesleğin ilerlemesini destekleyecektir.

Sınırlılıklar

Çalışmanın tek bir üniversitede gerçekleştirilmiş olması sınırlılığını oluşturmaktadır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Etik Hususlar

Helsinki Deklerasyonu prensiplerine uygun olarak yapılan bu araştırma için araştırmacılar tarafından bir üniversitenin Tıp Fakültesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 6.05.2021 tarihinde 2021/102 nolu karar ile etik kurul onayı alınmıştır. Ölçekler için İltis'ten yazılı izin alınmıştır. Ayrıca araştırmanın yapıldığı Sağlık Bilimleri Fakültesi'nden kurum izni ve öğrencilerden bilgilendirilmiş gönüllü olur formu alınmıştır. Makalenin tüm aşamalarında araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

Yazar Katkıları

Fikir: GS, AÜ, Tasarım: GS, AÜ, Gözetim: GS, AÜ, Araç gereç: GS, AÜ veri toplama ve işleme: GS, Analiz ve yorumlama: GS, AÜ, Literatür tarama: GS, AÜ, Yazma: GS, AÜ, Eleştirel inceleme: GS, AÜ.

KAYNAKLAR

1. Cragg CE, Andrusyszyn M. Outcomes of master's education in nursing. *International Journal of Nursing Education*. 2004; 1(1): 1-18.
2. Artess J, Hooley T. Towards a new narrative of postgraduate career. In: Padro R, Erwee M, Harmes P.A editor. *Postgraduate Education in Higher Education*, published by Springer, Singapore 2017 p:1-19.
3. Kocaman G. Türkiye'de lisansüstü hemşirelik eğitiminin durumu. 1.baskı, İçinde Uluslararası Katılımlı 12. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildiri Kitabı. Cumhuriyet Üniversitesi Kültür Merkezi, Sivas 2009.
4. Ergöl Ş. Türkiye'de yükseköğretimde hemşirelik eğitimi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*. 2011; (3): 152-155.
5. Ng L, Eley R, Tuckett, A. Exploring factors affecting registered nurses' pursuit of postgraduate education in Australia. *Nursing & Health Sciences*. 2016; 18(4): 435-441.
6. Benavides-Torres RA. The Importance of Graduate Education for Nursing Care. *Aquichan*. 2023; 23(1): 1-4.
7. YÖK. Yükseköğretim Kurulu 2022. Erişim: <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10248>

8. YÖK, Yükseköğretim Kurulu. Hemşirelik lisans eğitimi çalıştay 2017. https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/Hemşirelik_Lisans_Egitimi_Ca listayi_Sonuc_Raporu.pdf
9. Aksayan S, Çimete G. Nursing education and practice in Turkey. *Journal of Nursing Scholarship; Second Quarter*. 2000; 32(2): 211-212.
10. Öztunç G. Hemşireliğin doğası. Editörler: Atabek Aşti T, Karadağ A. *Hemşirelik Esasları Hemşirelik Bilimi ve Sanatı*, Akademi Basın ve Yayıncılık, İstanbul 2016 s:25-36.
11. Hunter, A. B., Laursen, S. L., & Seymour, E. (2007). Becoming a scientist: The role of undergraduate research in students' cognitive, personal, and professional development. *Science education*, 91(1), 36-74.
12. İltis İ. Akademik başarı, lisansüstü eğitim farkındalığı ve lisansüstü eğitim niyeti arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2020; 53(1): 117-156.
13. Jepsen DM, Varhegyi MM. Awareness, knowledge and intentions for postgraduate study. *Journal of Higher Education Policy and Management*. 2011; 33(6): 605-617.
14. Bandura, E. (2011). Developing cultural self-awareness and knowledge to enhance intercultural competence of foreign language students. *Developing intercultural competence through English: Focus on Ukrainian and Polish cultures*, 45-57.
15. Bolat N, Odacı H. High school final year students' career decision-making self-efficacy, attachment styles and gender role orientations. *Current Psychology*. 2017; 36(2): 252-259.
16. Ünsal A. Lisansüstü eğitimlere ilişkin yapılan eğitimin hemşirelik öğrencilerinin bilgi düzeyleri üzerine etkisi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 2010; 5(15): 45-57.
17. Sümbüloğlu K, Sümbüloğlu V. *Biyoistatistik*, 8. Baskı, Hatipoğlu Yayınevi, Ankara 1998.
18. Satır G, Murat M. Hemşirelik öğrencilerinin lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının belirlenmesi: Vakıf üniversitesi örneği. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2021; 37(1): 59-67.
19. Bülbül T. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde görev yapan öğretim üyelerinin lisansüstü öğretime öğrenci seçme sürecine ilişkin görüşleri. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*. 2003; 36(1): 167-174.
20. Karaman S, Bakırcı F. Türkiye'de lisansüstü eğitim: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. 2010; 5(2): 94-114.
21. Kara E. Challenges in EFL speaking classes in Turkish context. *European Journal of Language and Literature*. 2017; 3(2): 66-7.